

Bijzondere belangstelling had de bezetter voor metalen voorwerpen: daarvan konden immers de grondstoffen gebruikt worden voor de wapenproductie. In hoofdstuk 2 van ons vijfde deel stonden wij al stil bij de metaalinzameling die in de zomer van '41 in opdracht van het *Reichskommissariat* bij het grote publiek en bij het bedrijfsleven gehouden werd en waarbij, tegen een verwachte opbrengst van ca. 8 000 ton, in totaal slechts iets meer dan 3 000 ton ingeleverd werd. De burgerij heeft bij die gelegenheid een kwart, en misschien nog minder, ingeleverd van de hoeveelheid waar de Duitsers op gehoopt hadden. Wat men achterhield, werd verborgen, veelal in de grond begraven.

Eenzelfde moeilijk te bestrijden vorm van verzet werd toegepast toen in '42 de bronzen, nikkelen en zilveren munten ingeleverd moesten worden. Op de vervanging van de bronzen en nikkelen munten door zinken munten had de *Rüstungsinspektion* al in februari '41 aangedrongen (de bronzen munten alleen al zouden, zo meende de *Rüstungsinspektion*, 1 500 ton aan koper opleveren), maar secretaris-generaal Trip had gedreigd dat hij zou aftreden indien de vervanging doorgezet werd. Zijn opvolger bij Financiën, Rost van Tonningen, werkte aan de Duitse opzet graag mee. Deze werd nog uitgebreid ook: niet alleen de bronzen en nikkelen maar ook de zilveren munten (dubbeltjes, kwartjes, halve guldens, guldens en rijksdaalders) moesten ingeleverd worden. De guldens en rijksdaalders zouden door muntbiljetten vervangen worden, de cent¹, de halve stuiver, de stuiver, het dubbeltje en het kwartje zouden in zink uitgevoerd worden, een en ander volgens ontwerp van Nico de Haas, hoofdredacteur van het volkskundig maandblad *Hamer* en van het weekblad *Storm-SS*, die overvloedig gebruik maakte van 'Germaanse' symbolen, één daarvan, de 'Driekronenboom' (het prijkte op het dubbeltje), 'het zinnebeeld', aldus zijn toelichting, 'van de bloeds- en lotsverbondenheid der verschillende Germaanse takken van het Noordras . . . en daar bovenuit . . . van de Sociale Rechtvaardigheid waarbij de kruinen aan de volkse opbouw door boeren, arbeiders en soldaten herinneren.'²

De aanmaak van de nieuwe munten (èn van de nodige vervangende munten voor gas- en electriciteitsmeters) werd bij de Rijksmunt te Utrecht in september '41 met spoed ter hand genomen. Er werd een jaar lang in drieploegenstelsel dag en nacht gewerkt. Per 1 april '42 was al voor een waarde van bijna f 16 mln aan nieuwe munten in circulatie gebracht (aan het einde

¹ De bronzen halve cent bleef geldig: zelfs mocht de gehele voorraad uit het pasmuntdepot van de Rijksmunt nog in circulatie gebracht worden. ² N. de Haas: Toelichting op de nieuwe munten, nov. 1941 (Doc I-611, a-3).